Handreiking
Educatieve consortia en co-creatielabs

NAPL
Nationale Aanpak
Professionalisering Leraren

Versie 2

Versie: 7 juli 2026

Inhoud

1. Het vormen van een educatief consortium 4

1.1 Wat is een educatief consortium? 4

1.2 Waarom werken in een educatief consortium in NAPL? 4

1.3 De opdracht van een educatief consortium 5

1.4 De voorbereiding op de subsidieregeling co-creatielabs NAPL 5

1.5 Samenwerkingsovereenkomst 6

2. Voorbereiden van de subsidieaanvraag 7

2.1 Subsidiabele en niet-subsidiabele activiteiten 7

2.2 Vraagarticulatie een aanbodanalyse 7

3. Het vormen van een co-creatielab 8

3.1 Wat is een co-creatielab? 8

3.2 De opstartfase van een co-creatielab 9

3.3 Startvragen voor het co-creatieteam 9

4. Het ontwikkelen van het professionaliseringsaanbod 11

4.1 Handvatten voor het ontwikkelproces 11

4.2 Toetsing van bestaand aanbod 11

4.3 Toetsing aan de hand van het registratiesysteem 12

4.4 Aanbieden professionaliseringsaanbod 12

Bijlage 1: De systematiek van NAPL 13

Bijlage 2: Het 'waarom' van NAPL 17

Versie 2 van de handreiking

Deze handreiking betreft de tweede versie van het document. Ten opzichte van de eerste versie zijn diverse tekstuele wijzigingen doorgevoerd om de leesbaarheid en consistentie te vergroten. Daarnaast zijn op enkele onderdelen inhoudelijke wijzigingen aangebracht naar aanleiding van actuele ontwikkelingen binnen NAPL.

De belangrijkste inhoudelijke wijzigingen zijn:

- de term 'kwaliteitsborgingssysteem' is vervangen door 'registratiesysteem leerarrangementen NAPL', conform de actuele terminologie;
- paragraaf 4.2 is uitgebreid met aanvullende informatie over de toetsing van bestaand aanbod binnen de co-creatielabs;
- in Bijlage 1 is opgenomen dat het educatief consortium informatie verstrekt over de wijze waarop eerder verworven competenties aangetoond en geëvalueerd kunnen worden;
- in Bijlage 1 is de passage verwijderd waarin werd beschreven dat leraren na afronding van een professionaliseringstraject hun deelcertificaten indienen bij het educatief consortium voor afgifte van één certificaat voor het gehele traject. Afronding van een ontwikkelpad wordt aangetoond met het geheel van de behaalde certificaten;
- in Bijlage 1 is tevens de passage verwijderd waarin stond dat educatieve consortia altijd verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van het gehele professionaliseringstraject.

Deze versie vervangt de eerdere versie van de handreiking.

Preambule

De handreiking is bedoeld om educatieve consortia en hun co-creatielabs te ondersteunen bij het gebruikmaken van de Subsidieregeling co-creatielabs NAPL (hierna: de subsidieregeling). Hierdoor kan de handreiking niet een-op-een gebruikt worden door andere aanbieders van leerarrangementen en professionaliseringstrajecten.

In de handreiking zijn praktische tips en aandachtspunten te vinden. Educatieve consortia kunnen de handreiking inzetten voor het uitwerken van hun eigen plannen ten behoeve van de subsidieaanvragen. Het formele kader is vastgelegd in de subsidieregeling en is uiteraard bindend.

Leeswijzer

De handreiking voor het vormgeven van de educatieve consortia en co-creatielabs neemt de lezer mee in de stappen die een educatief consortium kan zetten om tot goed professionaliseringsaanbod te komen.

Daarbij wordt uitgelegd:

1. wat een educatief consortium kan doen om van start te gaan;
2. hoe een subsidieaanvraag kan worden voorbereid;
3. hoe een co-creatielab en co-creatieteam kunnen worden gevormd;
4. hoe professionaliseringstrajecten en leerarrangementen kunnen worden ontwikkeld en goedgekeurd.

De handreiking sluit af met twee bijlagen die een aantal begrippen verduidelijken en de systematiek en achtergrond van NAPL belichten.

1. Het vormen van een educatief consortium

1.1 Wat is een educatief consortium?

Een educatief consortium is een samenwerkingsverband dat bestaat uit een combinatie van minimaal één hogeronderwijsinstelling[1] die onderdeel is van een educatieve alliantie en minimaal één penvoerder van een onderwijsregio. Daarnaast kan het educatief consortium worden aangevuld met hogeronderwijsinstellingen die een lerarenopleiding verzorgen en private opleiders.

Eén van de voorwaarden is dat deze opleiders zijn opgenomen in de aanbodanalyse en aansluiten bij één of meerdere ontwikkelpaden. Het doel is om zo veel mogelijk expertise te combineren binnen het samenwerkingsverband om het ontwikkelde aanbod zo compleet mogelijk te maken.

1.2 Waarom werken in een educatief consortium in NAPL?

Werken in een educatief consortium binnen NAPL biedt de mogelijkheid om onderwijsprofessionals (leraren), scholen, opleidingen en andere partners samen te brengen rondom gezamenlijke professionaliseringsvraagstukken. Door samen te werken in een consortium kunnen kennis, expertise en praktijkervaring worden gedeeld en verbonden. Daarnaast stimuleert deze samenwerking co-creatie, innovatie en duurzame ontwikkeling van professionaliseringstrajecten en leerarrangementen die aansluiten bij de ontwikkelpaden en behoeften van de onderwijspraktijk. Ook maakt een educatief consortium het mogelijk om gezamenlijk subsidieaanvragen voor te bereiden en uitvoering te geven aan vernieuwende initiatieven binnen NAPL.

Figuur 1. Samenwerkende partijen binnen een educatief consortium

[1] De rol van penvoerder van een educatief consortium wordt vervuld door een instellingsbestuur van een hogeronderwijsinstelling. De penvoerder treedt namens het educatief consortium op als formele aanvrager van de subsidie en is verantwoordelijk voor het indienen van de subsidieaanvraag en de communicatie met de subsidieverstrekker. Daarnaast bewaakt de penvoerder de voortgang van het project, de samenwerking tussen de partners binnen het consortium en de financiële en administratieve verantwoording van de subsidie.

Ontwikkelpaden, professionaliseringstrajecten en leerarrangementen
Leraren ontwikkelen zich door te werken aan de leeruitkomsten van een ontwikkelpad. De fasering in de vastgestelde ontwikkelpaden is ‘Van start- naar vakbekwaam’ en vervolgens ‘Van vakbekwaam naar expert’.

Ontwikkelpaden bieden leraren inzicht in waar ze staan in hun professionele ontwikkeling en waar ze naartoe kunnen groeien. De ontwikkelpaden beschrijven dus het eindniveau, niet de leerroute daarnaartoe. De leerroute krijgt vorm in de professionaliseringstrajecten en leerarrangementen.

Op basis van de ontwikkelpaden, de aanbodanalyse en de regionale vraagarticulatie ontwikkelt het educatief consortium professionaliseringstrajecten en leerarrangementen in hun co-creatielab.

1.3 De opdracht van een educatief consortium

Een educatief consortium:

- Ontwikkelt nieuwe professionaliseringstrajecten en/of leerarrangementen;
- Ontwikkelt bestaande inhoud in een nieuwe vorm (bijvoorbeeld deels digitaal of als teamleren);
- Werkt bestaande leerarrangementen op zodat deze voldoen aan het kwaliteitskader.

Bij de ontwikkeling van deze professionaliseringstrajecten en/of leerarrangementen hebben de educatieve consortia met verschillende kaders te maken. Het betreft:

- De Subsidieregeling co-creatielabs NAPL (en bijlages);
- Het kwaliteitskader NAPL;
- Het registratiesysteem leerarrangementen NAPL (nog in ontwikkeling);
- De ontwikkelpaden.

1.4 De voorbereiding op de subsidieregeling co-creatielabs NAPL

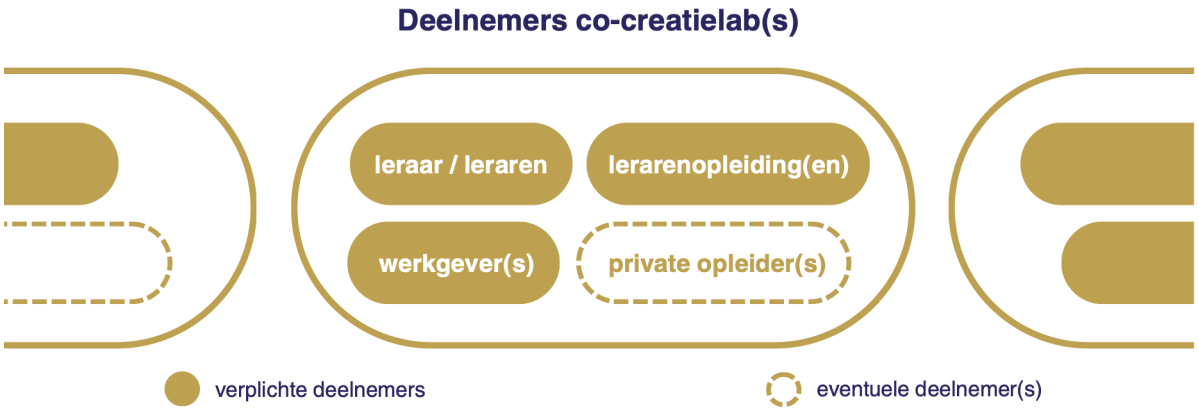
Een educatief consortium zal zich moeten buigen over de vraag welke strategie het wil inzetten voor een goede opstart. Wat zijn onze eerste doelen? En waarom deze doelen? Hoe willen we die doelen bereiken? Met wie? Wat zijn prioriteiten? Welke kaders willen we gaan hanteren om de doelen te realiseren? Wat kunnen we als startende organisatie aan? Hoe verhouden de gestelde doelen zich tot de doelen van NAPL en de (in het vooruitzicht gestelde) tegemoetkomingsregeling?

Het educatief consortium bereidt – onder verantwoordelijkheid van de penvoerder – de vorming van een co-creatielab voor. Onderstaande activiteiten zijn daarbij cruciaal:

- Formuleren van een aanpak voor het realiseren van een co-creatielab, uitgaande van de voorwaarden van de Subsidieregeling co-creatielabs NAPL[2].
- Actief betrekken van de onderwijsregio’s die deel uitmaken van de regio die het educatief consortium bedient.
- Actief werven, positioneren en faciliteren van leraren in het co-creatielab.
- Uitvoeren van een regionale analyse om publieke lerarenopleiders, huisacademies en private opleiders en hun aanbod in kaart te brengen (aanbodanalyse).
- Benaderen relevante publieke en private opleiders met de vraag of zij een bijdrage willen leveren aan de activiteiten in het co-creatielab (en zo ja, welke bijdrage dat zal zijn), inclusief het evalueren of dit nog de juiste partners zijn.
- Omzetten en uitwerken van de landelijke deskresearch gericht op vraagarticulatie (Professionalisering in Nederland, Centerdata, 2026) in een eerste regionale vraagarticulatie.

[2] Voor de nadere uitwerking van de vereisten wordt nadrukkelijk naar deze subsidieregeling verwezen.

- Opstellen ambitieplan, activiteitenplan, begroting en samenwerkingsovereenkomst (en governance) ten behoeve van de subsidieaanvraag.

Figuur 2. Deelnemers van de co-creatielabs

1.5 Samenwerkingsovereenkomst

De samenwerking in een educatief consortium tussen de penvoerder en de overige deelnemende partijen van het consortium wordt vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. De samenwerkingsovereenkomst wordt ondertekend door het ‘tekenbevoegd gezag’ van alle deelnemende partijen. De penvoerders van onderwijsregio’s kunnen de samenwerkingsovereenkomst tekenen namens de onderwijsbesturen die er deel van uitmaken.

2. Voorbereiden van de subsidieaanvraag

2.1 Subsidiabele en niet-subsidiabele activiteiten

De subsidieregeling maakt onderscheid tussen subsidiabele en niet-subsidiabele activiteiten. Zowel de subsidiabele als de niet-subsidiabele activiteiten staan beschreven in Artikel 3 van de subsidieregeling.

2.2 Vraagarticulatie een aanbodanalyse

De subsidiabele activiteit vindt plaats op basis van de vraagarticulatie en aanbodanalyse in de regio. Deze vraagarticulatie en aanbodanalyse dienen voorafgaand aan de subsidieaanvraag te worden uitgevoerd (niet subsidiabel), maar ook jaarlijks te worden bijgesteld (wél subsidiabel).

Uit de vraagarticulatie en aanbodanalyse moet blijken welke werkgevers (schoolbesturen, schoolleiders en directeuren mbo) betrokken zijn. Daaruit komt ook naar voren binnen welke sectoren er behoefte bestaat aan professionaliseringstrajecten.

- Voor de regionale vraagarticulatie kan gebruik worden gemaakt van de Handreiking vraagarticulatie. Deze wordt door NAPL als hulpmiddel beschikbaar gesteld en is op korte termijn te vinden op de website van NAPL. Voor de vraagarticulatie is het van belang dat de vraag van de leraren, schoolleiders en schoolbesturen uit de regio optimaal in beeld wordt gebracht en als belangrijkste factor in de afweging wordt meegenomen.
- Ter ondersteuning voor de vraagarticulatie heeft de Realisatie-Eenheid (RE) een landelijke deskresearch door Centerdata laten uitvoeren naar de professionaliseringsbehoeften van leraren in het po, vo en mbo. Deze verkenning kan door educatieve consortia als inspiratiebron worden gebruikt voor de eigen regionale vraagarticulatie en is te vinden op de website van NAPL[3].
- De leerarrangementen en professionaliseringstrajecten worden gebaseerd op de vraagarticulatie en de uitkomsten van het (jaarlijkse) spreidingsoverleg. Het kan daarbij gaan om combinaties van formeel, non-formeel en informeel leren, collectief leren, teamleren en individueel leren. Het educatief consortium beschrijft deze contouren voor het co-creatielab. Dit gebeurt uiteraard altijd met inachtneming van de gestelde kaders zoals beschreven in paragraaf 1.3.

Blijkt uit de vraagarticulatie en de aanbodanalyse een behoefte aan professionaliseringtrajecten en/of leerarrangementen waarvoor geen aanbod bestaat, dan kan het co-creatielab overgaan tot het ontwikkelen van aanbod. Dit wordt vastgelegd in het ambitiedocument bij de subsidieaanvraag. Hierbij gaat het specifiek om aanbod dat in lijn is met de vastgestelde ontwikkelpaden. Daarnaast kan bestaand aanbod worden omgezet/opgewerkt om het in lijn te brengen met de vastgestelde ontwikkelpaden en het kwaliteitskader.

[3] Centerdata: Professionalisering in het onderwijs

3. Het vormen van een co-creatielab

3.1 Wat is een co-creatielab?

Een co-creatielab is een plek waar mensen uit verschillende vakgebieden op gelijkwaardige basis wordt samengewerkt aan de systematische ontwikkeling van leerarrangementen gericht op de professionalisering van leraren[4]. Een co-creatielab wordt opgericht en aangestuurd door het educatief consortium.

Een co-creatielab heeft de volgende kenmerken en taken:

- Elk co-creatielab heeft een co-creatieteam van leraren, werkgevers, publieke lerarenopleiders en eventueel private opleiders. Op basis van gelijkwaardigheid werken de deelnemers samen aan de systematische ontwikkeling van professionaliseringstrajecten, leerarrangementen en/of -vormen die zijn gericht op professionele ontwikkeling van leraren. Ze ontwikkelen hun producten overeenkomstig met de regionale vraagarticulatie en de landelijke kaders van de ontwikkelpaden.
- Ook HR-professionals kunnen (vanuit de werkgever) deel uitmaken van het co-creatieteam. In de praktijk zijn zij veelal betrokken bij het professionaliseringsbeleid van hun werkgever.
- De vraagarticulatie en aanbodanalyse zijn leidend bij het samenstellen van het co-creatieteam. Door middel van vraagarticulatie wordt gekeken waar de behoefte ligt, en de aanbodanalyse brengt in kaart wie in deze behoefte kan voorzien.
- Een co-creatielab voert werkzaamheden uit op basis van het ambitiedocument, het activiteitenplan en de begroting van het educatief consortium. Mogelijk veranderen de deze plannen en de begroting gedurende de looptijd van de subsidie. Op het moment dat er een andere invulling komt, is het van belang dit te melden bij de subsidieverstrekker. Afhankelijk van de omvang kan dit bij de voortgangsrapportage.
- Een co-creatielab kan fysiek gevestigd zijn bij een van de deelnemende partijen van het educatief consortium, maar kan ook kiezen voor virtuele samenwerking of een combinatie van beide.
- Een co-creatieteam kan een vast team zijn, maar kan ook bestaan uit projectteams die werken aan afgebakende opdrachten. Het kan uiteraard ook een combinatie van beide zijn.
- Een co-creatielab ontwikkelt leerarrangementen, aansluitend op de regionaal uitgevoerde vraagarticulatie, als onderdeel van professionaliseringstrajecten voor het po, vo en/of mbo.
- Het eindresultaat van de activiteiten in het co-creatielab is een leerarrangement met alle benodigde materialen.
- Een co-creatielab ontwikkelt een werkwijze voor het valideren van eerder verworven competenties, opgedane ervaring en/of gevolgde opleidingen. Hierin kunnen de co-creatielabs ook samenwerken.
- Bij ieder ontwikkelpad dat beschikbaar is, zijn suggesties opgenomen voor de co- creatielabs. De co-creatielabs kunnen deze gebruiken bij de vormgeving van het betreffende professionaliseringstraject en de leerarrangementen die daarvan deel uitmaken.

[4] Voor de nadere uitwerking van de vereisten met betrekking tot de co-creatielabs wordt nadrukkelijk verwezen naar de Subsidieregeling co-creatielabs NAPL.

3.2 De opstartfase van een co-creatielab

Het educatief consortium wordt geadviseerd om zich in de opstartfase van een co-creatielab te buigen over vragen als:

- Richt het zich op één of meerdere ontwikkelpaden?
    - Korte termijn, middellange termijn?
    - Hoe wordt rekening gehouden met de uitkomsten van de jaarlijkse afstemmingsbijeenkomsten over verdeling, om ervoor te zorgen er voor elk ontwikkelpad en sector aanbod is?
- Wil het zelf een volledig professionaliseringstraject voor een ontwikkelpad ontwikkelen?
- Wil het samen met partners of derden een professionaliseringstraject voor een ontwikkelpad aanbieden?
    - Hoe wordt de kwaliteit dan geborgd?
- Op welke thema's die vanuit de regionale vraagarticulatie relevant blijken is aanvulling en samenwerking nodig van derden?
- Richt het zich op één of meer leerarrangementen?
    - Korte termijn, middellange termijn?
- Welke inrichtingscriteria worden gehanteerd?
    - Omvang, studielast, ECTS, vorm, koppeling aan beschreven ontwikkelpaden?
    - Wil het educatief consortium één geheel en/of verschillende horizontale leerarrangementen als component van een professionaliseringstraject aanbieden?
    - Wil het educatief consortium verschillende verticale leerarrangementen aanbieden die gezamenlijk de leeruitkomsten van een geheel professionaliseringstraject vormen?

3.3 Startvragen voor het co-creatieteam

De personele invulling van het co-creatielab bestaat uit het co-creatieteam. Belangrijke startvragen voor het co-creatieteam – die ook belangrijk zijn voor de aanvraag – zijn:

- Opdracht en kaders
    - Wat is de door het educatief consortium geformuleerde opdracht voor het co-creatieteam?
    - Wat is het speelveld voor het co-creatieteam? Denk hierbij aan: contouren, keuzes, prioriteiten, ontwikkelpaden en richtlijnen.
- Op te leveren producten
    - Welk bestaand materiaal is geschikt?
    - Welk bestaand materiaal wordt omgezet in nieuw bruikbaar materiaal?
    - Welk nieuw materiaal wordt er ontwikkeld?
    - Wat zijn de tussentijdse- en eindopbrengsten?
- Hoe komen deze tot stand?
    - Waar wordt het eerste jaar op gefocust?
    - Hoe wordt dit gekoppeld aan periodieke vraagarticulatie?
- Samenstelling co-creatieteam
    - Hoe ziet de samenstelling van het co-creatieteam eruit?
        - Is er een vaste samenstelling en/of een projectteam?
        - Hoe komt het principe 'voor en door de leraar' hierin terug?
    - Welke rollen zijn er?
    - Wie vervult welke rol?
    - Welke (externe) deskundigheden is vereist?
    - Hoe wordt een continue inbreng van leraren geborgd?

    - Welke professionalisering is er nodig voor de leden van het co-creatieteam?
- Sturing op resultaat
    - Welke afspraken maak je aan de voorkant?
    - Wat is de planning?
    - Hoe verloopt de besluitvorming?
    - Hoe geeft het co-creatieteam vorm en invulling aan het iteratief ontwerpproces?
    - Hoe geeft het co-creatieteam onderwijskundig invulling aan de ontwikkeling van leerarrangementen en professionaliseringstrajecten?
    - Hoe wordt de samenhang bewaakt?
- Kwaliteit
    - Hoe worden tussen- en eindproducten beoordeeld en aangescherpt?
    - Hoe wordt feedback op vorm en inhoud verzameld bij leraren in po, vo en mbo?
    - Hoe wordt de kwaliteit van leerarrangementen en professionaliseringstrajecten geborgd voordat deze worden vastgesteld?
    - Hoe wordt voldaan aan de kwaliteitsstandaarden van het kwaliteitskader?
- Regionale en landelijke ontsluiting aanbod
    - Hoe worden de ontwikkelde leerarrangementen en professionaliseringstrajecten beschikbaar gemaakt voor leraren?
    - Hoe wordt het aanbod regionaal (en landelijk) gedeeld en benut?
    - Hoe wordt gezorgd voor duurzame inzet en doorontwikkeling van het aanbod?

4. Het ontwikkelen van het professionaliseringsaanbod

4.1 Handvatten voor het ontwikkelproces

Het co-creatielab kan in de projectperiode gezamenlijk nieuwe activiteiten ontwikkelen, elders ontwikkelde activiteiten doorontwikkelen of deze aanpassen aan de eigen situatie en behoeften (contextualiseren). Zowel het ontwerpproces als het doorontwikkelproces kan systematisch gebeuren via een ontwerpcyclus.

Wanneer een co-creatielab een nieuw professionaliseringstraject en/of leerarrangement wil ontwikkelen, is het een goede aanpak om eerst een globaal ontwerp te maken. Vervolgens kan dat globale ontwerp worden uitgewerkt tot een prototype. Dit is een iteratief ontwerpproces waarin continu wordt afgestemd met de deelnemers binnen het co-creatieteam. Leraren hebben daar een prominente rol in. NAPL wordt immers vóór en dóór leraren gemaakt.

Tijdens het ontwerpproces is het verplicht om leraren, scholen en opleiders systematisch van feedback te voorzien over de tussen- en eindproducten van de co-creatielabs. Hierbij kan een geactualiseerde vraagarticulatie en aanbodanalyse behulpzaam zijn. De co-creatieteams kunnen daarnaast tussentijdse producten voorleggen aan andere co-creatieteams voor feedback en advies, waarin ook de koppeling met de ontwikkelpaden meegenomen dient te worden.

Een continue feedbackloop – met daarin deelnemers van het educatief consortium en in het bijzonder de leraren – vergroot de kans dat het eindproduct naar ieders tevredenheid zal zijn. Het levert ook meer zekerheid op dat de producten daadwerkelijk geïmplementeerd en benut worden. Ook de latere (gefaseerde) opschaling van de co-creatielabs kan gepaard gaan met systematische evaluatie. Co-creatieteams kunnen hiervoor ook bovenregionaal de samenwerking zoeken.

4.2 Toetsing van bestaand aanbod

Het toetsen van bestaand aanbod aan de hand van de kaders van NAPL is een subsidiabele activiteit binnen de subsidieregeling. Het doel van de toetsing is om zelf in te schatten in hoeverre het bestaande aanbod van de deelnemers van het educatief consortium al aansluit bij de ontwikkelpaden van NAPL en voldoet aan het kwaliteitskader. Zie ook de randvoorwaarden voor professionaliseringstrajecten en leerarrangementen die genoemd worden in Bijlage 1.

Deze toets helpt het co-creatielab te besluiten of het bestaande aanbod:

- Reeds voldoet aan de kaders van NAPL en meteen aangemeld kan worden voor het registratiesysteem leerarrangementen NAPL (hierna: registratiesysteem);
- Eerst moet worden opgewerkt in het co-creatielab (en in welke mate);
- Niet past binnen de kaders van NAPL en alleen buiten de context en middelen van NAPL kan worden opgewerkt.

Bij de laatste conclusie kan het een optie zijn te wachten met opwerken tot er meer ontwikkelpaden beschikbaar komen. Het aanbod kan mogelijkerwijs wél voldoen aan de kaders van nieuwe ontwikkelpaden.

Te beantwoorden vragen bij toetsing van bestaand aanbod:

- Wat komt uit de regionale vraagarticulatie?
    - Waar ligt de behoefte?
    - Past dit binnen een ontwikkelpad?

- Welk aanbod dat hierbij past is er al in binnen de context van het educatief consortium?
- Is er aanbod dat nog moet worden opgewerkt om het te laten passen binnen de kaders van NAPL?
    - Zo ja, gaat dat opwerken binnen of buiten het co-creatielab gebeuren?
- Is er aanbod dat al aan zowel de ontwikkelpaden als aan het kwaliteitskader voldoet, zodat het direct naar het registratiesysteem kan worden verstuurd?

Let op: als het aanbod in het co-creatielab wordt opgewerkt vanuit de publieke subsidiemiddelen, dan moet de opbrengst van dit (deel van het) aanbod publiek toegankelijk en herbruikbaar voor anderen zijn (open source-principe).

4.3 Toetsing aan de hand van het registratiesysteem

Om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming (in ontwikkeling) moet het professionaliseringsaanbod objectief worden getoetst. Deze externe toetsing verloopt via het toekomstige registratiesysteem. Er kunnen nog geen definitieve uitspraken worden gedaan, wél wordt gedacht aan het volgende:

- Iedere aanbieder van professionaliseringsaanbod (publiek of privaat) kan zich aanmelden voor de toetsing door het registratiesysteem.
- De toetsing van het professionaliseringsaanbod is niet gratis. De aanbieder betaalt hier zelf aan mee en de kosten zijn niet subsidiabel. Het is dus belangrijk om vooraf in te schatten in hoeverre het aanbod al voldoet aan het kwaliteitskader en de ontwikkelpaden van NAPL (zie hiervoor ook ‘Toetsing van bestaand aanbod’).
- Na aanmelding wordt de toetsing ingepland.
    - Als het resultaat positief is, wordt het aanbod opgenomen op het platform NAPL.
    - Als het resultaat negatief is, kan de aanbieder het aanbod opwerken op basis van de uitkomst en na opwerking opnieuw aanmelden voor een tweede toetsing.

4.4 Aanbieden professionaliseringsaanbod

Een educatief consortium kan een professionaliseringstraject en/of leerarrangement aanbieden. Voorwaarde daarbij is dat het educatief consortium en het ontwikkelde aanbod volledig voldoen aan de eisen uit de Subsidieregeling co-creatielabs NAPL en het kwaliteitskader. De tegemoetkoming in de kosten voor de uitvoering van de professionalisering (die uitgewerkt gaat worden in een tweede subsidieregeling) wordt alleen beschikbaar gesteld voor aanbod dat aan de ontwikkelpaden en het kwaliteitskader voldoet.

De door het educatief consortium ontwikkelde professionaliseringstrajecten en/of leerarrangementen die zijn opgenomen op het digitaal platform, zijn publiek toegankelijk en herbruikbaar voor anderen (open source-principe). Wat er precies publiek beschikbaar moet komen, zal onderdeel worden van de FAQ.

Het is de verantwoordelijkheid van de aanbieder die deze trajecten en/of arrangementen overneemt dat de kwaliteit ervan in orde blijft.

Een educatief consortium kan ervoor kiezen om één of meerdere leerarrangementen aan te bieden, of om alle leerarrangementen van een ontwikkelpad aan te bieden. In alle gevallen moet het voor leraren duidelijk zijn hoe een leerarrangement zich verhoudt tot het gehele professionaliseringstraject. Daarom is het vereist dat een aanbieder van afzonderlijke leerarrangementen afspraken maakt met de aanbieder van het gehele professionaliseringstraject.

Bijlage 1: De systematiek van NAPL

NAPL is vóór en dóór leraren gemaakt. Zowel in de voorbereidingsfase, de ontwikkelfase als in de uitvoering hebben leraren een voorname rol. Zo hebben leraren een prominente rol gevuld in een ontwikkelgroep met diverse onderwijsprofessionals die de eerste twee landelijke ontwikkelpaden heeft uitgewerkt. De basis voor deze ontwikkelpaden zijn de herijkte bekwaamheidseisen (2025): het zogeheten 'breed gedragen beroepsbeeld'.

Er zijn op dit moment twee typen ontwikkelpaden te onderscheiden: 'Van start- naar vakbekwaam' en 'Van vakbekwaam naar expert', waarbij de laatstgenoemde ontwikkelpaden kortweg 'specialisaties' worden genoemd. Elk ontwikkelpad geeft de leeruitkomsten aan waaraan leraren moeten voldoen op hun weg naar vakbekwaamheid of naar expert.

Inhoudelijk gezien is een ontwikkelpad richtinggevend voor de professionaliseringstrajecten die leraren kunnen doorlopen om zich te ontwikkelen. Het ontwikkelpad geeft het 'wat' (de inhoud) aan, niet het 'hoe' (de invulling van een professionaliseringstraject). Met deze ontwikkelpaden als leeruitkomsten kunnen educatieve consortia en andere aanbieders professionaliseringstrajecten ontwikkelen en daarmee het 'hoe' invullen.

Dat maakt een professionaliseringstraject tot het samenhangend professionaliseringsaanbod gericht op de leeruitkomsten van het betreffende ontwikkelpad. De afzonderlijke onderdelen van een professionaliseringstraject noemen we leerarrangementen.

Figuur 3. De systematiek van NAPL

Er zijn inmiddels twee ontwikkelpaden opgeleverd:

- Ontwikkelpad ‘Van start- naar vakbekwaam’
- Ontwikkelpad ‘Specialist Curriculumontwikkeling’

In de loop van 2026 en 2027 worden de overige ontwikkelpaden opgeleverd. Dit betreffen vier specialisaties.

Toelichting producten NAPL
Hieronder worden de producten van NAPL op hoofdlijnen toegelicht. Zie voor verdere toelichting van de begrippen ook de begrippenlijst NAPL.

Ontwikkelpaden zijn landelijke kaders voor professionaliseringstrajecten die door leraren kunnen worden gebruikt om zich te ontwikkelen van start- naar vakbekwaam of van vakbekwaam naar expert. Een ontwikkelpad biedt leraren inzicht in waar ze staan in hun professionele ontwikkeling, waar ze naartoe kunnen groeien en welke route ze daarvoor kunnen volgen

Een **professionaliseringstraject** is het samenhangende professionaliseringsaanbod voor leraren. Deze leraren worden daarbij in staat gesteld de behaalde leeruitkomsten van het betreffende ontwikkelpad aan te tonen.

Bij een professionaliseringstraject gaat het om de ‘hoe’-vraag: het samenstellen van professionaliseringsaanbod dat leraren kunnen doorlopen om te voldoen aan de leeruitkomsten van het ontwikkelpad. Een leraar kan ook één of meerdere **leerarrangementen** volgen.

De volgende punten met betrekking tot ontwikkelpaden, professionaliseringstrajecten en leerarrangementen zijn relevant:

1. **Een educatief consortium kan maximaal 6-10 afzonderlijke leerarrangementen aanbieden die gezamenlijk alle leeruitkomsten van het betreffende ontwikkelpad bevatten.** Een educatief consortium kan ervoor kiezen om een professionaliserings-traject als één geheel, of in losse leerarrangementen aan te bieden.
    a. Bij een traject als één geheel kan het educatief consortium ervoor kiezen om een ononderbroken en doorlopende leerlijn aan te bieden. Dit dient uiteraard op basis van de regionale vraagarticulatie te gebeuren.
    b. Als een professionaliseringstraject in afzonderlijke leerarrangementen is uitgewerkt, kan een leraar ervoor kiezen deze leerarrangementen in een door het educatief consortium uitgezette samenhang en volgorde te doorlopen (verticale leerarrangementen). Een leraar kan er ook voor kiezen de leerarrangementen volgens een eigen route en in een eigen tempo te doorlopen om aan de leeruitkomsten te voldoen (horizontale leerarrangementen).
    c. Leraren worden in staat gesteld om het behalen van de onderliggende leeruitkomsten/leerdoelen van ieder leerarrangement aan te tonen. Hoe leraren hun leeruitkomsten behalen – dus via welke leeractiviteiten en/of leervormen – is aan de aanbieder binnen het educatief consortium. Voorwaarde is wel dat deze invulling aansluit bij het kwaliteitskader en de ontwikkelpaden. ‘Vorm volgt inhoud’ is hierbij het uitgangspunt. Zo wordt gewaarborgd dat de leerarrangementen van een professionaliseringstraject (die tezamen een uitwerking zijn van de leeruitkomsten van een ontwikkelpad) een samenhangend geheel vormen, met een logische onderwijskundige opbouw.
    d. Het educatief consortium beschrijft om hoeveel leerarrangementen het gaat binnen het gehele professionaliseringstraject en wat de omvang is van deze

leerarrangementen. Overigens kunnen delen van het professionaliseringstraject ook door andere aanbieders worden verzorgd.

2. **Het educatief consortium kiest ervoor om één of meer afzonderlijke leerarrangementen te ontwikkelen.** Bij het ontwikkelen van leerarrangementen dient het educatief consortium te verduidelijken hoe elk leerarrangement samenhangt met het gehele professionaliseringstraject. Het moet voor leraren namelijk helder zijn hoe zij kunnen voldoen aan de volledige leeruitkomsten van het betreffende ontwikkelpad.
3. **Het educatief consortium kan ervoor kiezen een professionaliseringstraject voor po, vo en/of mbo aan te bieden.** De keuze voor po, vo of mbo is onder andere afhankelijk van de inbreng vanuit het werkveld en van de regionale vraagarticulatie. Het professionaliseringstraject kan op één sector, op twee of op alle drie de sectoren gericht zijn. Met name de specialisaties kunnen op meerdere sectoren gericht zijn. De landelijke kaders van de ontwikkelpaden blijven in alle varianten het uitgangspunt. Het (jaarlijkse) spreidingsoverleg zorgt dat elke sector en elk ontwikkelpad wordt bediend.
4. **Leraren ronden een professionaliseringstraject af door bewijzen aan te leveren die aantonen dat zij alle beoogde leeruitkomsten van het ontwikkelpad beheersen.**
    a. De leraar ontvangt bij succesvolle afronding een certificaat waarop de behaalde leeruitkomsten staan vermeld. Wanneer een leraar alle leerarrangementen van een ontwikkelpad succesvol heeft afgerond, kan de leraar dat aantonen door het geheel van de behaalde certificaten.
    b. Een leraar kan bij het aantonen van leeruitkomsten eerdere ervaringen en opleidingen inbrengen. Een educatief consortium dat een volledig professionaliseringstraject of een afzonderlijk leerarrangement aanbiedt, valideert de eerder opgedane ervaring en/of opleidingen van de leraar, bijvoorbeeld door een leerweg-onafhankelijke toets of een criterium gericht interview naar aanleiding van ingebrachte bewijzen. Dit kan bij non-formeel leren van de leraar van belang zijn. Dit hoeft nadrukkelijk geen ‘zware’ EVC-procedure te zijn. Hoe de erkenning plaatsvindt, is aan het educatief consortium. Het educatief consortium verstrekt informatie over de wijze waarop eerder verworven competenties aangetoond en geëvalueerd kunnen worden.
    c. Na de erkenningsprocedure geldt als uitgangspunt dat het vervolg-professionaliseringstraject/leerarrangement voor de leraar adaptief is.
5. **Een leerarrangement is een module van een professionaliseringstraject.** Een reeks van leerarrangementen vormt een samenhangend geheel van formele, non-formele en informele leeractiviteiten voor leraren en/of lerarenteams. Een leerarrangement maakt deel uit van een professionaliseringstraject.
    a. Elk leerarrangement is erop gericht een vooraf vastgelegd aantal leeruitkomsten te realiseren.
    b. Het totale aantal leerarrangementen waaruit een professionaliseringstraject is opgebouwd, dekt de leeruitkomsten van een ontwikkelpad integraal af. De leerarrangementen zijn op elkaar afgestemd en (waar nodig) volgordelijk ten aanzien van elkaar. In dat laatste geval is sprake van verticaal afgestemde leerarrangementen.
    c. De richtlijn voor de omvang van formele leerarrangementen is tussen de 3-5 ECTS (afhankelijk van de keuze van het aantal leerarrangementen). Een professionaliseringstraject telt maximaal 6-10 leerarrangementen.
    d. Het niveau waar het leerarrangement voor opleidt, sluit aan bij het niveau van het ontwikkelpad. Dit niveau is gerelateerd aan het Nederlands Kwalificatieraamwerk (NLQF).

e. Een leerarrangement dient te voldoen aan de gestelde kwaliteitscriteria uit het kwaliteitskader van NAPL. Pas wanneer het leerarrangement via het (nog in ontwikkeling zijnde) registratiesysteem extern is gevalideerd, kan het op het digitale NAPL-platform worden geplaatst.

6. **Deelnemers ronden een leerarrangement af door bewijzen aan te leveren die aantonen dat zij de beoogde leeruitkomsten beheersen.** Bij succesvolle afronding van leerarrangement ontvangt de leraar een certificaat waarop de behaalde leeruitkomsten van dit leerarrangement staan vermeld.
7. **Een educatief consortium kan verschillende soorten leerarrangementen ontwikkelen die de leraar keuzevrijheid geven in de wijze waarop de leeruitkomsten/-doelen worden behaald (horizontaal afgestemde leerarrangementen).**
   a. Bij horizontaal afgestemde leerarrangementen bepaalt de leraar, binnen de kaders van de schoolorganisatie, welk leerarrangement het beste aansluit bij de eigen leerdoelen. De leraar kan daarbij kiezen voor collectief leren, teamleren of individueel leren. De leidinggevende faciliteert deze keuze, maar neemt deze niet over.
   b. Het aanbod van het educatief consortium en de leerroutes die een leraar kan kiezen worden afgestemd met de betrokken onderwijsregio's. Aan de basis ligt uiteraard de uitgevoerde regionale vraagarticulatie.
8. **In het kader van een leerarrangement kunnen formele, non-formele en informele leeractiviteiten worden ingezet.** Deze leeractiviteiten helpen de leraar om de leerdoelen van een leerarrangement te bereiken en om leerprocessen in gang te zetten. Ze stellen de leraar in staat actief verbanden te leggen en theorie en praktijk te verbinden. Intervisie, co-teaching en coaching zijn voorbeelden van een ondersteunende leeractiviteit.
9. **(Delen van) leerarrangementen kunnen door derden worden verzorgd.**
   a. Bij derden valt te denken aan leraren, opleiders, deskundigen of experts, maar ook aan huisacademies of vakverenigingen.
   b. Het educatief consortium blijft gedurende de subsidieperiode verantwoordelijk voor de inrichting en kwaliteit van het aangeboden leerarrangement.

Bijlage 2: Het ‘waarom’ van NAPL

NAPL heeft als doel de professionalisering van leraren een kwantitatieve en kwalitatieve impuls te geven. Het programma wordt gefinancierd vanuit het Nationaal Groeifonds (NGF). Er zijn met het NGF afspraken gemaakt over de werkwijze en bijbehorende KPI’s om het doel van NAPL te bereiken.

Hieronder worden twee bronnen weergegeven waarin de Why van NAPL en de Why van NAPL & Professionalisering worden toegelicht.

Bron 1: oorspronkelijke aanvraag Nationaal Groeifonds (2024)
In de aanvraag bij het NGF wordt beschreven welke aanleiding ten grondslag ligt aan NAPL. Er worden daarbij verschillende knelpunten gesignaleerd:

1. Het lange tijd ontbreken van een breed gedragen beroepsbeeld of beroepsstandaard voor het beroep van leraar. Beroepsbeelden of beroepsstandaarden geven aan wat er van leraren wordt gevraagd in de beroepsuitoefening en geven richting aan leven lang ontwikkelen. Pas in 2025 zijn de zogenaamde herijkte bekwaamheidseisen als kaders voor het beroep leraar vastgesteld. Ontwikkelen is voor professionals in het onderwijs vaak minder vanzelfsprekend. Ook bestaat er geen generieke na- of bijscholingsverplichting zoals in beroepen in de (para)medische sector.
2. Versnippering van aanbod. Er is in Nederland een breed scala aan organisaties en zzp’ers die professionalisering voor de leraar aanbieden. Als gevolg van deze versnippering hebben leraren moeite met het kiezen uit de veelheid van professionaliseringsactiviteiten die op de markt worden aangeboden en ontbreekt specifiek aanbod, bijvoorbeeld op het terrein van curriculumontwikkeling in het vo. Bovendien maken leraren en scholen veelal gebruik van diensten en producten die een oplossing bieden voor de korte termijn. Door dit kortetermijndenken is de dienstverlening nauwelijks gericht op duurzame verbetering en innovatie van het onderwijs. Door de marktwerking ontbreken bovendien prikkels om te investeren in innovatie en systematische kennisopbouw.

   a. **Vraagarticulatie**: om een goede keuze te maken uit het diverse palet van professionaliseringsactiviteiten, dienen leraren in staat te zijn om een goede vraag naar professionalisering te formuleren. Dit vraagt om een visie op waar de leraar naartoe wil, een goede analyse van de al eerder verworven competenties en de vertaling daarvan naar een specifieke leervraag. Leraren blijken hier moeite mee te hebben en worden nauwelijks ondersteund bij het vertalen van een leerbehoefte naar een vraag voor aansluitende en effectieve professionalisering: zij kunnen dit vaak niet op eigen kracht. Bovendien missen leraren een helder inhoudelijk referentiekader dat hen helpt bij het expliciteren en articuleren van hun leerbehoeften en hun vraag naar professionalisering. Dit komt onder andere doordat er in Nederland geen breed gedragen beroepsbeelden en daarmee samenhangende ontwikkelpaden bestaan.

3. **Een leercultuur ontbreekt in veel scholen.** Een gestructureerde, gefaciliteerde manier van leren en ontwikkelen zou een integraal onderdeel moeten zijn van de dagelijkse beroepspraktijk van leraren. Dit vraagt om het creëren van een leercultuur binnen scholen (en voor het mbo tussen afdelingen en de actuele beroepspraktijk in het bedrijfsleven) en het stimuleren van leraren om zich gedurende hun gehele beroepsloopbaan blijvend te

ontwikkelen. Een ‘leercultuur’ in de organisatie faciliteert formele en informele vormen van leren van leraren zoals ’learning by doing’, werkplekleren en leren van collega’s.

a. Voorwaarden voor een leercultuur zijn, dat:
    i. leraren uitdagende taken krijgen die aansluiten bij hun ontwikkelpotentieel;
    ii. leraren over een diversiteit aan expertise beschikken;
    iii. leraren systematisch en cyclisch werken aan onderwijsverbetering;
    iv. er een klimaat is van onderlinge gelijkwaardigheid, respect en vertrouwen;b
    v. leraren tijd en ruimte ervaren om met en van elkaar te leren
b. Schoolleiders (inclusief teamleiders) spelen een belangrijke rol bij het realiseren van een leercultuur op scholen. Door visiegericht te werken kan de schoolleider richting geven aan wat de school wil bereiken en wat er van leraren verwacht wordt. Zij kunnen in samenwerking met leraren het collectief leren in school of in hun team stimuleren en faciliteren.

4. **Er is sprake van systeemfalen**. Door het ontbreken van een breed gedragen beroepsbeeld, en daarmee samenhangende ontwikkelpaden, ontbreken er vanuit het beroep zelf prikkels voor leraren om te professionaliseren. Door de marktwerking en de financiering rond professionele ontwikkeling is het aanbod sterk versnipperd en gericht op de korte termijn. Hierdoor ontbreken ook prikkels voor het ontwikkelen van innovatieve duurzame en schaalbare oplossingen op het terrein van voortgaande professionalisering. Bovendien bestaat er geen goed werkend systeem van kwaliteitswaarborging waarmee de overheid de effecten van professionalisering goed in beeld kan krijgen. Verder ontbreekt er een mechanisme voor vraagarticulatie van leraren en het genereren van een passend geheel van professionaliserings-activiteiten door partijen die verbonden zijn aan de beroepsgroep in samenwerking met onderzoekers. Tot slot is de professionele ontwikkeling van leraren nog te weinig structureel ingebed in HRM-beleid waardoor een leercultuur binnen scholen veelal ontbreekt en doorlopende ontwikkeling van leraren gedurende hun loopbaan onvoldoende wordt gestimuleerd. Het Nederlandse onderwijsecosysteem is onvoldoende in staat gebleken om de mogelijkheden en kansen met als doel de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren, terwijl verbetering van de onderwijskwaliteit bijdraagt aan de economische welvaart en Nederland als kennissamenleving.

Bron 2: Conclusies onderzoek Centerdata ‘Professionalisering in Nederland (2026)[5]
Uit de deskresearch ‘Professionalisering in Nederland’ komt een consistent beeld naar voren: professionalisering is voor leraren in het po, vo en mbo geen afzonderlijke activiteit naast het werk, maar een doorlopend en sterk praktijk gebonden leerproces.

Leraren professionaliseren zich via een combinatie van formele, non-formele en informele activiteiten, waarbij vooral teamgerichte scholing, kennisuitwisseling met collega’s en leren in de dagelijkse praktijk van groot belang zijn. Professionalisering vervult daarbij meerdere functies tegelijk, het draagt namelijk bij aan de kwaliteit van het onderwijs, het ondersteunt de professionele ontwikkeling van leraren en kan hun werkplezier, en het versterkt de zelfeffectiviteit en duurzame inzetbaarheid van leraren. Tegelijk laat de literatuur zien dat het huidige professionaliseringslandschap versnipperd is en dat samenhang, toegankelijkheid en strategische sturing nog niet altijd vanzelfsprekend zijn.

[5] Centerdata: Professionalisering in het onderwijs

De inhoudelijke professionaliseringsbehoeften van leraren liggen vooral dicht bij de dagelijkse onderwijspraktijk. Over sectoren heen keren vakinhoud, vakdidactiek, pedagogisch handelen, toetsing en datagebruik, omgaan met diversiteit, klassenmanagement, digitale didactiek en begeleiding steeds terug. Daarbij zijn ook duidelijke sectorale verschillen zichtbaar. In het mbo ligt de nadruk relatief sterk op vakinhoud, vakdidactiek, begeleiding en op professionalisering die samenhangt met kwalificatie en loopbaanontwikkeling. In het funderend onderwijs komen toetsing, differentiatie, klassenmanagement en digitale didactiek nadrukkelijker naar voren. Ook de loopbaanfase doet ertoe. Zo hebben startbekwame leraren vooral behoefte aan ondersteuning die direct helpt bij het lesgeven, klassenmanagement en pedagogisch handelen, terwijl vakbekwame en meer ervaren leraren zich vaker richten op verdieping, datagebruik, digitale vaardigheden en nieuwe inhoudelijke uitdaging.

De motivatie om te professionaliseren is bij leraren breed aanwezig, maar wordt pas echt benut wanneer de omstandigheden gunstig zijn. Leraren willen zich in de eerste plaats ontwikkelen om hun vak goed uitte oefenen, hun onderwijs te verbeteren en bij te blijven bij veranderingen in het beroep. Vooral in het mbo spelen daarnaast ook loopbaanmotieven en verdere kwalificatie een duidelijke rol.

Effectieve professionalisering sluit aan bij de leerbehoefte van leraren, is direct relevant voor de onderwijspraktijk, biedt ruimte voor eigen regie en krijgt vorm in een sterke professionele leercultuur. Collectief leren, feedback, coaching, intervisie en teamontwikkeling blijken daarbij belangrijke stimulerende factoren, net als betrokken schoolleiders die zorgen voor richting, tijd, ruimte en samenhang met schoolontwikkeling. Tegelijk zijn de belemmeringen hardnekkig en in de sectoren opvallend vergelijkbaar. Tijdgebrek, hoge werkdruk en een gebrek aan passende ruimte vormen de grootste drempels voor deelname. Daarnaast sluit het aanbod niet altijd voldoende aan op de behoeften van leraren, is er geregeld onduidelijkheid over beschikbare regelingen en middelen, en ontbreekt in scholen en instellingen nog regelmatig een meer strategische en minder vrijblijvende aanpak van professionalisering.

Voor het NAPL betekent dit dat succesvolle leerarrangementen niet alleen inhoudelijk relevant moeten zijn, maar ook zorgvuldig ingebed moeten worden in de dagelijkse praktijk, in teamleren en in de regionale onderwijscontext. Juist daar ligt de kans voor de co-creatielabs: in het ontwikkelen van professionalisering die minder versnipperd is, beter aansluit op sectorspecifieke en loopbaangerichte behoeften, en daarmee meer betekenis krijgt voor leraren, teams en onderwijsorganisaties in het algemeen.

Letterlijke tekst Conclusies uit rapport Centerdata Professionalisering in Nederland (2026)